

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 499)

Milletlerarası Ticarî Hakemlik Konusundaki Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/630)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md. 07/101-2305/04028

24.10.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 9.9.1989 tarihinde kararlaştırılan "Milletlerarası Ticarî Hakemlik Konusundaki Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GEREKÇE

Hakemlik, milletlerarası ticaretin gelişmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Milletlerarası münasebete giren tacirlerin aralarındaki uyuşmazlıkları çözümlmek için millî mahkemelere başvurmaları her zaman mümkündür. Ancak bir yandan yabancı dil bilgisinin bulunmayışı, öte yandan yabancı kanun hükümlerinin kolaylıkla tespit edilememesi ve nihayet resmî makamların gerektirdiği masraf ve merasim, millî mahkemelere müracaattan elde edilen faydayı bir hayli azaltmaktadır. Keza, millî mahkemelerin vatandaşlarını yabancılara oranla daha fazla himaye edebilecekleri inancının yerleşmiş olması, ileride çıkabilecek uyuşmazlıklarda zarara uğrayacakları endişesiyle tacirleri milletlerarası platformda birbirleriyle ticarî münasebete girişmekten alıkoymakta ve böylece milletlerarası ticaret akamete uğramaktadır. Bu nedenledir ki, taraflar aralarında çıkacak, uyuşmazlıkları millî hukukların dar kalıplarından sıyrılarak ticaret hukuku alanında uzmanlardan oluşan ve hakkaniyet ve nasafet kurallarına göre hüküm verecek milletlerarası tahkim yoluyla çözmeyi tercih etmektedirler. Böylece hakemlik, gerek millî ve gerekse milletlerarası düzeyde, formalitelerden uzak, mahkemelere oranla çok daha ucuz ve herşeyden önce çok süratli bir uyuşmazlık çözümü mekanizması olarak ortaya çıkmakta ve özellikle milletlerarası ticaret yapan tacirlerin imdadına yetişmektedir.

Ancak milletlerarası ticarete, bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak hakemliğin seçilmesi yeterli olmayıp, hakem mahkemelerince verilen kararların milletlerarası düzeyde ilgili devletlerce kabul görüp tanınarak icra edilmesi zorunludur.

Milletlerarası hakemlik konusunda iki sözleşme yürürlükte bulunmaktadır. 10 Haziran 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York sözleşmesi, milletlerarası hakemliğin sadece bir yönünün, yani bir ülkede verilmiş olan hakem kararlarının diğer bir ülkede tanınması ve icra edilmesi konusunu düzenlemektedir. Bir ülkede verilmiş olan hakem kararları sözleşmede öngörülen şartları taşıdığı takdirde, diğer ülkede tanınıp icra edilecektir.

Hakem kararlarının tanınıp tenfiz edilmesi yanında diğer önemli bir husus ise hakem mahkemesinin nasıl teşkil edileceği konusudur. İşte bu bakımdan 21 Nisan 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi, New York Sözleşmesini tamamlamış ve hakem mahkemesinin teşkili ve takip edeceği usulü düzenlemiştir. Her iki sözleşme birbirini tamamlamaktadır.

Milletlerarası hakemlik konusundaki her iki sözleşme, devletler tarafından çok geniş bir kabul görmüş ve yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Sözleşmeler, aralarında ekonomik bakımdan çok gelişmiş büyük sanayi devletleri de olmak üzere, 1.1.1988 tarihi itibarıyla toplam 71 Devlet tarafından onaylanmıştır.

Bu sözleşmelerden New York Sözleşmesi Türkiye tarafından hiç imzalanmamış, Cenevre Sözleşmesi ise, aynı tarihte imzalanmakla beraber, sonradan onaylanmamıştır.

2675 Sayılı milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku hakkında kanunun yürürlüğe girdiği 1982 yılına kadar mahkemelerimiz yabancı hakem kararlarını, Hukuk usulü muhakemeleri Kanununun, 537-545 inci maddeleri arasında yer alan, "Ecnebi Mahkemelerinden Verilen İlanların Sureti Tenfizi" hakkındaki hükümler çerçevesinde değerlendirdiğinden, bu kararlar güçlkle tenfiz edilebilmiş ve Yargıtay içtihatlarıyla yeknesak bir uygulama sağlamak kabil olmamıştır. 2675 sayılı Kanunla, HUMK'nun anılan hükümleri yürürlükten kaldırıldığı gibi, yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda, yabancı mahkeme kararlarının tenfiz şartlarından tamamen farklı bir şekilde ve 1958 tarihli New York Sözleşmesi hükümlerine benzer hükümler de sevk edilmiştir. Böylece, Türk iç hukuk sözleşme ile uyumlu hale getirilmiştir.

Öte yandan, Türkiye, 3460 sayılı Kanunla, Çok Taraflı Yatırım Garanti Kuruluşu Sözleşmesi ile Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi Hakkındaki Sözleşmeyi (ICSID) onaylamıştır. Sözleşme metni, 6 Aralık 1988 tarih ve 20011 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. Sözleşme yabancı sermaye yatırımlarından kaynaklanan uyuşmazlıkların tahkim usulüyle çözümlenmesini ve hakem mahkemesince verilen kararların bütün devletlerde tanınarak icra edilmesini öngörmektedir.

Sonuç olarak, 2657 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku hakkında kanunun yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusundaki ayrıntılı hükümleri ve Türkiye'nin ICSID Sözleşmesini de onaylamış olması muvacehesinde, liberal bir ekonomi politikasıyla dış ticareti teşvik eden Türkiye'nin, daha uzun süre hemen hemen bütün dünya devletlerinin taraf bulunduğu sözleşmelerin dışında kalmasının doğru olmayacağı ve onay prosedürünün biran önce işlelmeye başlatılmasının zorunlu olduğu düşünülmektedir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/630

Karar No. : 10

6.12.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletlerarası Ticarî Hakemlik Konusundaki Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve Tasarı Bakanlar Kurulundan gelen şekli ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Alpaslan Pehlivanlı
Ankara
Sözcü
A. Reyhan Sakallıoğlu
Sakarya
Üye
Mehmet Çevik
Ankara
Üye
Hasan Tanrıöver
Gaziantep

Başkanvekili
Gökhan Maraş
Kırşehir
Kâtip
Ali Pınarbaşı
Konya
Üye
Beytullah Mehmet Gazioğlu
Bursa
Üye
Talat İçöz
İstanbul

Üye
İhsan Nuri Topkaya
Ordu

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/630

Karar No. : 16

11.12.1989

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletlerarası Ticarî Hakemlik Konusundaki Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 14.11.1990 Tarihli Beşinci Birleşiminde Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Milletlerarası ticarete bir uyumsuzluk çözüm yöntemi olan tahkim müessesesinde, hakem mahkemesinin teşkilini ve takip edeceği usulü düzenleyen Kanun Tasarısı Komisyonumuzca da uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Adnan Tütkun
Amasya
Üye
Mehmet Sağdıç
Ankara
Üye
H. Cahit Aral
Elazığ
Üye
Öner Miski
Hatay
Üye
Ali Tınrıyar
İstanbul
Üye
Nurettin Yılmaz
Mardin

Üye
Baki Durmaz
Afyon
Üye
Fethi Çelikbaş
Burdur
Üye
Sabahattin Aras
Erzurum
Üye
Cevdet Akçalı
İstanbul
Üye
Abdulvahap Dizdaroğlu
Mardin
Üye
Özer Gürbüz
Sinop

**ADALET KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**Milletlerarası Ticarî Hakemlik Konusundaki
Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun
Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı**

**MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 3. — Tasarının 3 üncü madde-
si Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.**

**DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**Milletlerarası Ticarî Hakemlik Konusundaki
Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun
Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı**

**MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.**

**MADDE 3. — Tasarının 3 üncü madde-
si Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.**

MİLLETLERARASI TİCARİ HAKEMLİK KONUSUNDA AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Aşağıda İMZASI bulunan,
YETKİLİ şahıslar,

Birleşmiş Milletler Teşkilatının, Avrupa Ekonomik Komisyonunun himayesinde BİR-
LEŞEREK,

10 Haziran 1958 tarihinde New York'ta milletlerarası ticarî hakemlik konusunda akte-
den konferans neticesinde, yabancı hakem kararlarının tanınması ve icrası için bir sözleşmenin
imzalandığını MÜŞAHADE EDEREK ve Avrupa ticaretinin gelişmesine yardım etmek, Avru-
pa'nın muhtelif memleketlerine mensup hakiki veya hükmi şahısları arasındaki münasebetler-
de milletlerarası ticarî hakemliğin teşkilatlanmasına ve işlemesine engel olabilecek bazı güç-
lükleri imkân nisbetinde gidermek AMACIYLA aşağıda yazılı hükümler üzerinde ANLAŞ-
MAYA varmışlardır.

1. Madde

SÖZLEŞMENİN TATBİK ALANI

1. İşbu sözleşme hükümleri :

a) Milletlerarası ticarî ameliyelerden doğan veya doğacak olan uyumsuzlukların halli için
aktolunan veya âkit sırasında mutad meskenleri veya muamele merkezleri değişik Âkit Devlet-
lerde bulunan hakikî veya hükmi şahıslar arasındaki hakemlik anlaşmaları; ve

b) İşbu maddenin 1 inci paragrafının (a) bendinde derpiş olunan anlaşmalara dayanan
hakemlik usulü ve hakem kararları hakkında uygulanır.

2. İşbu sözleşmeye göre,

a) “Hakemlik anlaşması”ndan maksat bir mukaveleye dercedilen hakem şartı veya ta-
raflar arasında aktolunan hakem mukavelesidir; hakem şartının içinde bulunduğu mukavele-
nin veya hakem mukavelesinin taraflarca imzalanması, veya tarafların birbirine yolladığı mek-
tup, telgraf yahut teleskriptör metninde mündemîç bulunması ve, kanunları yazılı şeklin ger-
çekleşmesini aramayan memleketler arasındaki münasebetlerde bu kanunların müsaade ettiği
şekiller dairesinde aktedilmiş olması lazımdır.

b) “hakemlik” terimi ihtilafların sadece belirli hadiseler için seçilmiş hakemler tarafın-
dan değil (ad hoc hakemlik) bunların aynı zamanda daimî hakemlik müesseseleri tarafından
halledilmesini ifade eder.

c) “muamele merkezi”nden maksat ise hakemlik anlaşmasını akteden müessesenin bu-
lunduğu yerdir.

II. Madde

AMME HUKUKU TÜZEL KİŞİLERİNİN HAKEMLİĞE TABİ OLMA EHLİYETİ

1. İşbu sözleşmenin birinci maddesinin birinci paragrafında derpiş olunan hallerde hak-
larında tatbiki gereken kanun tarafından “amme hukuku tüzel kişileri” olarak vasıflandırılan
tüzel kişiler muteber surette hakemlik anlaşmaları akdetmek yetkisini haizdirler.

2. İşbu sözleşmeyi imzaladığı, tasdik ettiği veya buna katıldığı sırada her devlet, yukarı-
da zikri geçen yetkiyi açıkladığı muayyen şartlarla hudutlandığını beyan edebilir.

III. Madde

İşbu sözleşmenin alanı içine giren hakemliklerde yabancılar hakem seçilebilirler.

IV. Madde

HAKEMLİĞİN TEŞKİLİ

1. Hakemlik anlaşması akteden taraflar aşağıdaki hususları serbestçe kararlaştırabilirler :

a) İhtilaflarının daimî bir hakemlik müessesesi tarafından halledileceğini; bu takdirde hakemlik, tayin edilen müessesenin yönetmeliğine uygun şekilde cereyar eder; veya

b) İhtilaflarının özel olarak teşkil edilen (ad hoc) bir hakemlik usulüne tabi olacağını, bu takdirde taraflar bilhassa;

i) hakemlerin kimler olacağını ve ihtilaf halinde bunların hangi usullere göre seçilebileceğini;

ii) hakemliğin cereyan edeceği yeri;

iii) hakemlerin takip edecekleri usul kaidelerini;

serbestçe kararlaştırabilirler.

2. Taraflar arasındaki ihtilafın hallini özel (ad hoc) bir hakemliğe havale etmediği kararlaştırmışlar ve hakemlik talebinin davalıya dermeyan edildiği günden itibaren 30 gün zarfında taraflardan biri kendi hakemini tayin etmemiş bulunursa, bu hakem, hilafına anlaşma yoksa, karşı tarafın isteği üzerine, temerrüt eden tarafın hakemlik talep edildiği andaki mutad meskeninin veya muamele merkezinin bulunduğu memleketin ticaret odası başkanı tarafından tayin olunur. Bu paragrafın hükümleri, aynı zamanda, yukarıda derpiş edildiği şekilde, taraflardan birinin veya Ticaret Odası Başkanının tayin ettiği hakem yerine bir diğerini ikame etmek gerektiği hallerde de tatbik olunur.

3. Eğer taraflar aralarındaki uyumsuzluğun hallini bir veya birçok hakemlerden teşekkül eden (ad hoc) bir hakemliğe havale etmediği kararlaştırmışlar ve hakemlik anlaşması, işbu maddenin I nci paragrafında derpiş edilen hallerde benzer hakemliğin teşkil için zarurî olan tedbirler hakkında bir sarahat ihtiva etmez ise, zikri geçen tedbirler taraflar anlaşmadıkları takdirde ve yukarıda 2 nci paragrafta derpiş edilen hale hâle gelmemek kaydıyla, seçimleri tamamlanmış olan hakem veya hakemler tarafından alınır. Eğer taraflar tek hakemin tayini mevzuunda anlaşamayacak veya hakemler alınması gerekli tedbirler hususunda uyuşamayacak olurlarsa bunlar hakemliğin cereyan edeceği yeri tayin etmişlerse, davacı, işbu tedbirlerinin alınması için ister tarafların tayin ettiği yerin bulunduğu memleketin yetkili ticaret odasının başkanına, ister hakemlik talebinin ileri sürüldüğü anda davalının mutad meskeninin veya muamele merkezinin içinde bulunduğu memleketin Ticaret Odası Başkanına başvurabilir; eğer taraflar hakemliğin cereyan edeceği yeri tayin etmemişler ise, davacı, isterse hakemlik talebinin ileri sürüldüğü anda davalının mutad meskeninin veya muamele merkezinin içinde bulunduğu memleketin, selahiyetli Ticaret Odası Başkanına isterse, teşekkülü, şartları ve işleyişi işbu sözleşmeye ek kısmında belirtilen özel komiteye başvurabilir. İşbu paragrafın kendisine tanıdığı hakları davacı kullanmayacak olursa, bu haklar davalı veya hakemler tarafından kullanılabilir.

4. İşe el koyan Başkan veya Özel Komite icabına göre aşağıda yazılı yetkileri haizdir :

a) Tek hakemin, başkan - hakemin, üst hakemin veya üçüncü hakemin tayini;

b) İşbu maddenin 2 nci paragrafında derpiş edilen usul dışında tayin edilmiş bir veya birden fazla hakemin yerine başkalarının ikamesi;

c) Hakemlerin yenisini seçmek hakları mahfuz olmak kaydıyla, hakemlik yerinin tayini;

d) Taraflar arasında anlaşma olmaz ve hakemler takip edecekleri usul kaidelerini tespit etmezler ise bunların riayet edeceği usul kaidelerinin, doğrudan doğruya veya daimî bir hakemlik müessesesinin yönetmeliğine atıfta bulunmak suretiyle tespiti,

5. Eğer taraflar ihtilaflarının hallini daimî bir hakemlik müessesesine bırakmayı kararlaştırmışlar ve fakat bunun hangisi olacağını tayin etmemişler ve bu bapta sonradan da bir anlaşmaya varmamışlar ise, davacı yukarıda üçüncü paragrafta derpiş edilen usul dairesinde gerekli tayinin yapılmasını talep edebilir.

6. Eğer hakemlik anlaşması tarafların ihtilaflarının hallini tabi tutmak istedikleri hakemliğin nev'i hakkında daimî bir hakemlik müessesesi vasıtasıyla hakemlik veya özel (ad hoc) hakemlik bir serahati ihtiva etmez ve taraflar bu mesele üzerinde sonradan da uyuşmazlar ise, davacı bu hususta yukarıda 3 üncü paragrafta derpiş edilen usulden faydalanabilmek yetkisini haizdir. Selahiyetli Ticaret Mahkemesi Başkanı veya Özel Komite, tarafları daimî bir hakemlik müessesesine gönderebilecekleri gibi isterlerse, tayin edecekleri müddet içinde, bunları, hakemlerini seçmeye ve aynı müddet içinde hakimliğin cereyanı için gerekli tedbirler üzerinde anlaşmaya davet etmek yetkisini haizdirler. Bu son halde, işbu maddenin 2, 3 ve 4 üncü paragraflarının hükümleri tatbik olunur.

7. Eğer, işbu maddenin 2, 3, 4, 5 ve 6 ncı paragraflarında sayılı bulunan taleplerden biriyle kendisine başvuru ve zikri geçen paragraflardan birine göre tayin edilen Ticaret Odası Başkanı, talebin sebkettiği andan itibaren 60 gün içinde bunun icaplarını yerine getirmez ise, davacı, ika edilmeyen mezkur görevlerin ifası için özel komiteye başvurmak yetkisini haizdir.

V. Madde

HAKEM MAHKEMESİNİN YETKİSİZLİĞİ DEF'İ

1. Hakemin yetkisizliğini gerektiren bir def'i öne sürmek isteyen taraf bunu hakemlik anlaşmasının yokluğuna, butlanına veya hükümden düşmüş olduğuna dayandırmak isterse, hakemlik usulünün cereyanı sırasında en geç esasa ait müdafaası ile birlikte dermeyan etmesi, ve eğer def'ini ihtilaflı meselenin hallinin hakemin yetkisi dışına çıktığı noktaya tevcih ederse, bahis konusu yetkiyi aşan meselenin hakemlik usulü sırasında ortaya atıldığı anda derhal öne sürmesi lazımdır. Eğer tarafların bahis konusu def'i öne sürmek hususundaki gecikmesi hakemin muteber addettiği bir sebepten ileri gelmiş ise, hakem, def'in kabule şayan olduğuna karar verebilir.

2. Yukarıda 1 inci paragrafta derpiş edilen ve aynı paragrafın koyduğu müddet içinde dermeyan edilmeyen defiler, hakemin tatbik ettiği kanun gereğince münhasıran tarafların ileri sürebileceği defilerden ise hakem usulünün müteakip safhasında nazara alınamaz ve eğer bu defiler, ihtilafa esas veya hakem kararının icrası bakımından el koyan adli mahkemenin kanunlar ihtilafı kaidelerinin tayin ettiği kanuna göre, tarafların ihtiyatına terk edilen def'ilerden ise, ihtilafın esasına veya hakem kararının icrasına taalluk eden muhakeme usulünün, müteakip safhasında öne sürülemez. Bununla beraber mahkemenin def'in vaktinden sonra öne sürüldüğü hakkındaki hakem tarafından verilen kararı kontrol yetkisi mevcuttur.

3. Mahkeme kanununun derpiş ettiği sonraki kazaî kontrol imkânları mahfuz kalmak üzere yetkisi münakaşalı olan hakemin yeddini ihtilafın ref etmesi caiz olmayıp onun gerek kendi selahiyeti gerekse hakemlik anlaşmasının yahut bunun bir cüz'ünü teşkil ettiği esas mukavelelenin varlığı veya muteberliği hakkında hüküm vermeye yetkisi vardır.

VI. Madde

KAZAÎ SELAHİYET

1. Hakemlik anlaşması akdedenlerden birinin müracaatı üzerine ortada hakemlik anlaşması mevcut olduğu iddiasıyla işe vaziyet eden mahkemeye karşı davalı tarafından öne sürülecek selahiyetsizlik def'i, işe vaziyet eden mahkeme kanununun selahiyetsizlik def'ini usule veya esasa müteallik bir mesele telakki etmesine göre, hakkın düşmesi müeyyidesi altında, esasa ait iddia müdafadan evvel veya bununla birlikte öne sürülmek lazımdır.

2. Âkit devlet mahkemelerinin bir hakemlik anlaşmasının mevcudiyeti veya muteberliği hakkında karar vermeleri gerektiği zaman bunu akteden tarafların ehliyeti için haklarında tatbiki gereken kanun hükümlerine göre ve diğer hallerde :

- a) Tarafların hakemlik anlaşmasını tabi kıldıkları kanuna;
- b) Bu bapta anlaşmada sarahat yoksa hakem kararının verileceği memleket kanununa;
- c) Taraflar hakemlik anlaşmasını tabi kıldıkları kanun hakkında sakıt kalmışlar ve meseleyle adlî mahkemece el koyduğu zaman hakem kararının nerede verileceği tayin edilemiyor ise işe el koyan mahkemenin kanunlar ihtilafı kaidesi gereğince selahiyetli olan kanun hükümlerine göre, karar vereceklerdir.

İşe el koyan mahkemenin kanununa göre bir ihtilafın hakemlik yolu ile halli caiz değilse bu mahkeme hakemlik yolu anlaşmasının tanınması talebini reddedebilecektir.

3. Eğer adlî mahkemelere her hangi müracaat yapılmadan evvel taraflar arasındaki ihtilafın halli için hakem usulüne başlanmış işe, aynı ihtilafın halli veya taraflar arasındaki hakemlik mukavelesinin yokluğunun, hükümsüzlüğünün veya hükümden düştüğünün tespiti için kendilerine başvuru olan Âkit Devlet adlî mahkemeleri ciddî sebepler olmadıkça hakem mahkemesinin selahiyeti hakkında karar ittihazı hususunu hakem kararının verildiği ana kadar talik edeceklerdir.

4. İhtiyatî veya muhafaza tedbirlerinin alınması için adlî bir makama müracaat edilmesi hakemlik anlaşmasıyla telif olunmaz mahiyette sayılamayacağı gibi işin esas bakımından adlî mahkemeye tevdi edildiği manasına da alınmamalıdır.

VII. Madde

TATBİK EDİLECEK HUKUK

1. Taraflar hakemlerin ihtilafın esasına tatbik edecekleri hukuku tayin etmekte serbesttirler. Eğer taraflar tatbik edilecek hukuku kararlaştırmamışlar ise hakemler ihtilafın nev'ine göre münaşip görecekleri Kanunlar ihtilafı kaidesinin tayin ettiği kanunu tatbik edeceklerdir. Her iki halde hakemler mukavele hükümlerini ve ticarî adetleri nazara alacaklardır.

2. Taraflar kararlaştırdıkları ve hakemliğin tabi olduğu kanun cevaz verdiği takdirde hakemler "dostane aracı" olarak ihtilafı halledeceklerdir.

VIII. Madde

HAKEM KARARININ GEREKÇELERİ

Tarafların hakem kararının gerekçeler ihtiva edeceğini kararlaştırdıkları aslolarak kabul olunur, meğer ki bunlar,

a) Hakem kararının gerekçeler ihtiva etmeyeceğini sarahaten tayin etmiş; veya

b) İhtilaflarının hallini hakem kararlarının gerekçeler ihtiva etmesi mutad olmayan bir hakem usulüne tabi kılmış olsunlar; ancak, bu son halde, taraflar veya bunlardan biri hakem usulü mürafaalı cereyan etmiş ise mürafaanın sonundan evvel, mürafaasız cereyan etmiş ise hakem kararının yazılmasından önce, bunun mucip sebepler ihtiva etmesini sarahaten talep edecek olurlarsa karar mucip sebepli olarak verilir.

IX. Madde

HAKEM KARARLARININ İPTALİ

1. İşbu sözleşmeye tabi bir hakem kararının Âkit bir devlet ülkesinde iptal edilmesi, iptalin karar altına alındığı devlet hakem kararının, ülkesi içinde verildiği veya kanununun hükümüne tebean ittihaz edildiği devlet olmadıkça, ve iptal kararı aşağıda yazılı sebeplerden birine dayanılarak verilmedikçe hakem kararını diğer bir Âkit Devlet ülkesinde tanımadan veya icradan çekinme sebebi teşkil etmeyecektir.

a) Hakemlik anlaşması akteden taraflar haklarında tatbiki gereken kanun gereğince ehliyetli iseler veya zikri geçen anlaşma taraflarca tabi kılındığı kanuna, eğer bu bapta sarahat mevcut değilse hakem kararının verildiği memleket kanununa göre hükümsüz ise; veya

b) İptal talebinde bulunan taraf hakemin tayininden veya hakem prosedüründen usulü dairesinde haberdar edilmemiş yahut da diğer bir sebep yüzünden iddia ve müdafaa vasıtalarını ikame etmek imkânını elde edememiş ise; veya

c) Hakem kararı, hakem mukavelesinde veya hakem şartında derpiş edilmeyen bir uyumsuzluğa ilişkin ise yahut hakem mukavelesi veya hakem şartının şumulünü aşan hükümler ihtiva ediyor ise, bununla beraber hakem kararının hakemliğe tabi tutulan meseleler hakkındaki hükümleri bunun dışında kalan hükümlerinden ayırt edebilecek durumda ise hakemliğin şumulüne giren hükümlerin iptali cihetine gidilmeyecektir.

d) Hakem mahkemesinin teşekkülü veya hakem usulünün cereyanı tarafların anlaşmasına ve anlaşma olmayan hallerde, işbu sözleşmenin IV. madde hükmüne uygun olmamış ise,

2. İşbu maddenin 1 inci pragrafının hükmü, New York Sözleşmesine taraf olan Âkit Devletler arasındaki münasebetlerde münhasıran yukarıda sayılan iptal sebeplerine hasretmek neticesini doğurur.

X. Madde

SON HÜKÜMLER

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Ekonomik Komisyonu üyesi olan memleketler ile zikri geçen komisyona ait vekaletnamenin 8 nci pragrafının hükümleri dairesinde Komisyona istişarî yetki ile kabul edilen memleketlerin imzasına veya katılmasına açıktır.

2. Avrupa Ekonomik Komisyonu vekaletnamesinin 11 inci pragrafı hükmü gereğince bu komisyonun faaliyetlerinin bazılarında iştirake mezun olan memleketler işbu sözleşmenin mer'iyete girmesinden sonra ona katılma suretiyle Âkit Taraf vasfını almak yetkisini haizdirler.

3. İşbu Sözleşme 31 Aralık 1961 tarihine kadar mezkûr gün dahil olmak üzere imzaya açık bulundurulacaktır. Bu tarihten sonra sözleşme katılmaya açık olacaktır.

4. İşbu sözleşme onaylanacaktır.

5. Onaylama veya katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

6. Âkit Taraflar işbu Sözleşmeyi imza, onaylama yahut buna katılırken Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterine, Başkanları işbu Sözleşmenin IV üncü maddesinin yetkili Ticaret Odaları Başkanlarına tevdi ettiği görevleri deruhte edecek olan, Ticaret Odalarının veya diğer müesseselerin bir listesini tevdi edecektir.

7. İşbu sözleşmenin hükümleri Âkit Devletler tarafından hakemlik konusunda aktedilmiş ve edilecek iki yahut çok taraflı anlaşmaların muteberliğine halel getirmez.

8. İşbu sözleşme yukarıda 1 inci paragrafta zikri geçen beş memleketin onaylama veya katılma senetlerini tevdi ettikten itibaren 90 ıncı günde yürürlüğe girecektir. Sonradan onaylayacak veya katılacak olan her memleket için de bu sözleşme tasdik veya katılma belgesinin tevdiinden itibaren 90 ıncı gün yürürlüğe girer.

9. Her Âkit Taraf Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterine hitaben yapacağı ihbar ile işbu sözleşmeyi feshedebilecektir.

Fesih, Genel Sekreter tarafından ihbar tebelluğ edildikten 12 ay sonra hüküm ifade eder.

10. Eğer, işbu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra fesih ihbarları dolayısıyla Âkitlerin adedi beşten aşağı incek olursa son fesih ihbarının hüküm ifade ettiği andan itibaren işbu sözleşme yürürlükten düşer.

11. Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteri, 1 inci paragrafta derpiş edilen ve 2 nci paragraf hükmüne binaen Âkit Taraf vasfını alan memleketlere :

- a) II nci maddenin 2 nci paragrafı gereğince yapılan beyanları,
- b) İşbu maddenin 1 inci ve 2 nci paragrafları gereğince yapılan onaylama ve katılmaları,
- c) İşbu maddenin 6 ncı paragrafı gereğince gelen bildirimleri,
- d) Yukarıda zikri geçen 8 inci paragraf hükmü gereğince işbu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihleri,
- e) İşbu maddenin 9 uncu paragrafı gereğince yapılan fesih ihbarlarını,
- f) Yukarıda zikri geçen 10 uncu paragraf hükmü gereğince işbu sözleşmenin yürürlükten kalktığını, tebliğ edecektir.

12. İşbu sözleşmenin aslı 31 Aralık 1961 tarihinden sonra Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreterine tevdi edilir ve bu makamı yukarıda 1 inci ve 2 nci paragrafta derpiş edilen her memlekete, sözleşmenin aslına uygunluğu tasdik edilmiş bir suretini gönderir.

Yukarıda yazılı esbaba binaen aşağıda imzası bulunan yetkili şahıslar Cenevre'de, 21 Nisan 1961 tarihinde, Fransızca, İngilizce ve Rusça dillerinde kaleme alınan, her üç metni müsavi surette muteber olan ve tek nüsha olarak TANZİM EDİLEN işbu sözleşmeyi imza etmişlerdir.